

Notat

Dato: 14.02.2017
Arkivsak: 2016/8400-3
Saksbehandlar: sunschu

Til:	Utval for opplæring og helse Fylkesutvalet
Frå:	Fylkesrådmannen

Melding om fráværregelen

Fylkesrådmannen viser til følgjande oversendingsforslag i fylkesutvalet 17.11.2016 frå Tom Sverre Tomren på vegner av MDG, A, Sp, KrF, SV, V, Frp og H:

«Fylkesutvalget ser at den nye fraværregelen med dokumentasjonskrav på sykefravær med legeattest har store negative sideeffekter for mange elever og er vanskelig å praktisere praktisk. Fylkesutvalget ber derfor om egen sak på dette til fylkestinget.»

Frå 1. august 2016 trådde ny fráværregel i kraft, fastsett i forskrift til opplæringslova § 3-3 fjerde ledd. Regelen lyder:

«I vidaregåande skole skal eleven ikkje få halvårsvurdering med karakter eller standpunktkarakter ved frávær i meir enn 10 prosent av timane i faget. Eleven kan likevel få vurdering med karakter dersom det er dokumentert at frávær i meir enn 10 prosent av timane i faget skyldast slike grunnar som er nemnde i § 3-47 femte ledd bokstav a til f og åttande ledd. Dersom årsaka til fráværet gjer det klart urimeleg at fráværsgrensa på 10 prosent skal gjelde, kan ein elev som har inntil 15 prosent udokumentert frávær i eit fag, også få vurdering med karakter. Avgjerda ligg hos rektor. Læraren må i alle høve ha tilstrekkeleg grunnlag for å gi halvårsvurdering med karakter eller standpunktkarakter, jf. tredje ledd.»

Elevane kan vere borte frå undervisninga i inntil 10% av timane i eit fag og likevel få halvårsvurdering eller standpunktvurdering. Det er først når eleven er borte i meir enn 10%, at ho/han må levere dokumentasjon for å kunne få vurdering med karakter. Det er eitt unntak i tilfelle der «årsaka til fráværet gjer det klart urimeleg» at fráværsgrensa på 10% skal gjelde, der kan rektor gjere unntak for frávær inntil 15%. I Rundskriv Udir-3-2016 står det følgjande om denne vurderinga:

«Rektor må foreta en konkret vurdering av elevens situasjon og hvorfor han eller hun ikke har møtt opp i timene. Det er altså årsaken til fraværet som er avgjørende for om rektor kan bruke dette unntaket. Hvilken karakter eleven ligger an til å få, eller hvilke konsekvenser det vil få for eleven å miste karakteren i faget, er ikke relevant for vurderingen.»

Fylkesrådmannen er klår over at fleire elevar har forsøkt å oppsøke lege ved sjukdom, men av ulike årsaker har dei vorte nekta legetime og sit då med ein sjukdom dei ikkje kan få dokumentert. Dette er etter fylkesrådmannen si tolking noko som kan verte teke med i vurderinga av om det er klårt urimeleg at fráværsgrensa skal gjelde for dei som har mellom 10 og 15% udokumentert frávær. Dette har vorte kommunisert ut til skulane allereie i haust då ein vart klar over situasjonen.

Årsakene som kan gje «dokumentert fråvær» er nemnt i forskrifta § 3-47 femte ledd, som lyder slik:

«For inntil samanlagt 10 skoledagar i eit opplæringsår, kan ein elev krevje at følgjande fråvær ikkje blir ført på vitnemålet eller på kompetansebeviset dersom det kan dokumenterast at fråværet skyldast:

- a) helse- og velferdsgrunnar*
- b) arbeid som tillitsvald*
- c) politisk arbeid*
- d) hjelpearbeid*
- e) lovpålagt oppmøte*
- f) representasjon i arrangement på nasjonalt og internasjonalt nivå.»*

Utdanningsdirektoratet har i Rundskriv Udir-3-2016 skrive om kva type dokumentasjon som kan nyttast for å dokumentere fråvær. Her skriv dei:

«Det er ikke krav om å dokumentere fravær før grensen på 10 prosent er overskredet, men elevene kan likevel velge å legge frem dokumentasjon før grensen er nådd.

Fravær av helsegrunner må i utgangspunktet dokumenteres med legeerklæring eller med dokumentasjon fra annen sakkyndig, som for eksempel fysioterapeut, tannlege eller psykolog (herunder BUP). Fravær som skyldes helsegrunner kan ikke dokumenteres med kun egenmelding fra foreldre eller myndige elever.

Sykdom som etter sin art gjør det vanskelig eller lite hensiktsmessig å oppsøke sakkyndig for hvert enkelt tilfelle, kan dokumenteres med egenmelding i kombinasjon med annen type dokumentasjon. Slik annen type dokumentasjon kan for eksempel være erklæring som godtgjør at eleven har en kronisk sykdom, eller dokumentasjon som viser at eleven er under utredning eller oppfølging for udiagnostisert sykdom. Det er rektor som avgjør om den fremlagte dokumentasjonen er egnet, eller om det er behov for annen type dokumentasjon.

Fravær av politiske grunner kan dokumenteres av en politisk organisasjon, og hjelpearbeid av en hjelpeorganisasjon eller lignende.

For velferdsgrunner, som for eksempel begravelser, kan normalt erklæringer fra foreldre eller myndige elever benyttes.

Fylkeskommunene kan velge å utarbeide nærmere retningslinjer for hva slags dokumentasjon som kreves for ulikt fravær.»

Kravet om dokumentasjon frå lege eller annan sakkunnig er sett av Utdanningsdirektoratet, og det er ikkje rom for ei alternativ tolking i Hordaland. For ordens skuld, då Sogn og Fjordane forsøkte å mjuke opp regelverket ved å tolke køyreopplæring inn i unntaka i § 3-47, vart dette raskt slått ned på frå Kunnskapsdepartementet.

Opplæringsavdelinga sitt arbeid med innføring og praktisering av fråværsregelen

Opplæringsavdelinga oppretta våren 2016 ei fråværsgruppe som har hatt jamlege møte og har svart på spørsmål og gjeve informasjon og rettleiing til skular og elevar. Fråværsgruppa har vore på fleire av dei lokale info- og drøftingsmøta og diskutert fråværsregelen og praktiseringa av den med fagforeiningane, og på fleire av rektorsamlingane. Fråværsgruppa har laga ei eiga side på intranettet der informasjon om fråværsgrrensa og praktiseringa av denne vert samla.

I rundskriv Udir-3-2016 er det omtalt område som skuleeigar og/eller skulane har særleg ansvar for eller har moglegheit til å påverke. Fylkesdirektør opplæring sende 15. august 2016 melding ut til skulane med skuleeigar sine lokale presiseringar til fråværsgrrensa. (Brevet er limt inn på slutten av denne meldinga). Brevet presiserer retningslinjer for dokumentasjon, skilnaden på forseintkoming og timefråvær, høve til inntak til Vg2 og Vg3 for elevar som ikkje har bestått i alle fag og høve til å verte deltids elev for elevar med overskriden fråværsgrense.

Evaluering og statistikk

Innføringa av fráværsgrensa vert følgt av forskarar som samlar informasjon om kva konsekvensar regelen har fått. Opplæringsavdelinga vil også i løpet av våren ha ein gjennomgang lokalt av konsekvensar av regelen og praktiseringa av denne og sjå på høve for endringar i praktiseringa innan dei rettslege rammene.

Nokre tal er allereie klåre, desse gjeld registrert frávær første termin dei siste tre åra. Tabellen viser også tal på elevar som har slutta på skulen. Det er ein klår tendens til at fráværet går ned, elevane er meir på skulen.

Tabell 1: Elevfrávær i perioden 20. august til 15. januar – for dei tre siste skuleåra

Utval: Elevar som går ved Vg1, Vg2, Vg3 og Vg4 innan alle utdanningsprogram. I utvalet er det **ikkje** tatt med vaksenopplæring, lærlingar eller elevar som har slutta på skulen.

Skuleår 2014/15 (20. aug til 15. jan)		Skuleår 2015/16 (20. aug til 15. jan)		Skuleår 2016/17 (20. aug til 15. jan)	
Gj. snitt fráværstimar	Gj. snitt fráværsdagar	Gj. snitt fráværstimar	Gj. snitt fráværsdagar	Gj. snitt fráværstimar	Gj. snitt fráværsdagar
8,79	4,47	9,08	4,48	6,39	3,20

I tala har vi ikkje teke med *sluttarar* då dei som sluttar tidleg i skuleåret med lite frávær, vil gje eit kunstig positivt utslag på gjennomsnittstala. Fráværregelen gjeld ikkje for vaksenopplæringa og lærlingane, difor er ikkje dei med.

Tabell 2: Elevar som sluttar

Utval: Elevar som sluttar er henta med avbrotsdato i oktober til og med januar. Ein har utelate dei elevane som har slutta fordi dei har bytta kurs på same eller annan skule, flytta eller slutta fordi dei skal ut i lære.

Tal elevar som sluttar i første halvår (T1)			
	2014-2015	2015-2016	2016-2017
Sluttarar i tal	391	372	384
Sluttarar i prosent	2,33%	2,25%	2,27%

HFK sine presiseringar kring fráværsgrensa (per 12.8.2016)

1. Retningslinjer for dokumentasjon

I Udir 3-2016, s. 4 står det at «Fylkeskommunene kan velge å utarbeide nærmere retningslinjer for hva slags dokumentasjon som kreves for ulikt fravær.» Hordaland fylkeskommune har ikkje sett det som nødvendig med ytterlegare presiseringar enn dei som går fram av Udir 3-2016. I rundskrivet side 3 «Noe fravær kan unntas» viser Utdanningsdirektoratet mellom anna til dokumentet «[Fravær i videregående opplæring](#)» som omtalar ulike formar for fravær. Opplæringsavdelinga vil våren 2017 vurdere om det er naudsynt med nærare lokale presiseringar.

Rektor har ansvaret for at skulen utarbeider gode rutinar for handsaming av

- dokumentasjon på fravær i enkeltfag
- krav frå eleven om at fravær ikkje skal førast på vitnemålet/kompetansebeviset (jf. [forskrift til opplæringslova § 3-47 \(5\)](#))
- krav frå eleven om at årsak til fraværet skal førast på eit vedlegg til vitnemålet/kompetansebeviset (jf. [forskrift til opplæringslova § 3-47 \(3\)](#)).

Elevane må oppmodast til å levere dokumentasjon på fraværet sitt så tidleg som mogeleg.

2. Forseintkoming og timefravær

I Udir 3-2016 s. 5 står det: «Fylkeskommunen, eventuelt skolen, bør regulere i ordensreglementet når fravær i deler av en time skal regnes som forseintkoming, og når fravær skal føres for en hel time.»

I Hordaland fylkeskommune gjeld følgjande:

- For undervisningstimar som varer inntil 60 minutt:
Dersom eleven møter inntil 15 minutt forseint til undervisningstimen, skal det reknast som forseintkoming. Dersom eleven møter 15. minutt eller seinare til undervisningstimen, skal det reknast som fravær.
- For undervisningstimar som varer over 60 minutt:
Skulen kan utvide grensa for forseintkoming til inntil 25% av undervisningsøkta si lengde. Ordninga må i tilfelle gjelde for heile skulen.

Forseintkoming er eit brot på ordens- og åtferdsreglementet § 4 (2) og kan føre til nedsatt karakter i orden og åtferd jf. § 5 (2).

3. Inntak til Vg2 eller Vg3 for elevar som ikkje har bestått alle fag

I Udir 3-2016, s. 6 «Inntak til Vg2 eller Vg3» står det: «Utgangspunktet er at elever må ha bestått i alle fag på det aktuelle trinnet for å tas inn på Vg2 og Vg3, jf. forskrift til opplæringsloven § 6-28. Det vil si at en elev som hovedregel minst må ha karakteren 2 i alle fag for å begynne på neste opplæringsår. Det finnes imidlertid unntak fra dette i § 6-37 for elever som ikke har bestått i alle fag (fått 1, IV eller har overtrådt fraværsgrensen). Fylkeskommunen må da foreta en helhetlig vurdering av om det er forsvarlig å flytte eleven opp til neste nivå. Eleven må fortsatt bestå faget for å få vitnemål.»

I Hordaland fylkeskommune er det rektor som skal tilrå om eleven likevel bør takast inn til neste nivå. Tilrådinga skal sendast til inntakskontoret som føretek vidare sakshandsaming.

4. Fulltidselev/deltidselev

I Udir 3-2016 s. 6 står det: «Fylkeskommunen (rektor, hvis myndigheten er delegert) kan avgjøre om en fulltidselev likevel kan bli deltidselev, hvis det foreligger tungtveiende grunner, jf. forskriften § 6-5. Fylkeskommunen bør se på overtrådt fraværsgrense i ett eller flere fag som en tungtveiende grunn.»

I Hordaland fylkeskommune er overskriden fraværsgrense i eitt eller fleire fag ein tungtvegande grunn til å fatte enkeltvedtak om status som deltidselev. Det er rektor som kan avgjere om ein fulltidselev likevel kan bli deltidselev.